

با ساختار بورس آشنا شویم

گذار از اقتصاد توسعه نیافته به اقتصاد توسعه یافته نیازمند سرمایه و سرمایه گذاری است. از این رو در این فرآیند گذار؛ از یک سو تامین و تجهیز منابع سرمایه ای و از سوی دیگر تخصیص مطلوب این منابع شرط لازم برای موفقیت است. تکوین و توسعه نظام بانکی یکی از تمهیداتی است که عموماً برای تامین مالی به کار می رود، اما تنها بخشی از منابع مالی جذب شبکه بانکی می شود.

از این رو، باید برای جلب و جذب منابع مالی دیگر و تخصیص آن در فعالیت های مطلوب بازار سرمایه توجه داشت که نهادی برای تامین مالی وجوه بلند مدت است. تجربه کشورهای مختلف در امر توسعه به خوبی گویای این است که چگونه ساز و کارهای بازار سرمایه در خدمت هدف تامین مالی بلند مدت قرار می گیرد.

ساختار مالی کشورها می تواند به دو محور بازار پول و بازار سرمایه قرار داشته باشد. در اغلب کشورهای توسعه یافته بازار سرمایه در کانون ساختار مالی قرار دارد و نظام مالی مبتنی بر اوراق بهادار بر این بازار چیره شده است.

جایگاه بورس اوراق بهادار در بازار سرمایه ایران

هر چند که بازار اوراق بهادار مفهومی محدودتر از بازار سرمایه دارد؛ در ایران همانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه، بازار پول به بازار سرمایه چیرگی داشته است. بازار سرمایه ایران کم و بیش در بورس اوراق بهادار تهران متجلی می شود که پیشینه آن به سال ۱۳۴۶ باز می گردد.

از این رو در گام اول، اقتصاد ایران برای دستیابی به رشدی درون زا و قابل دوام نیازمند گسترش منابع پس اندازی واقعی است و در گام دوم باید وضعیت بازار سرمایه کشور را برای تجهیز منابع مالی و انباشت سرمایه ساماندهی کرد.

بی گمان نقطه آغاز حرکت از بورس اوراق بهادار تهران می باشد. یک بازار خوب می تواند ضمن افزایش کارایی بازار متشکل سرمایه و بهرمنند ساختن بخش های تولیدی از منابع حاصل از آن فشار تقاضا را برای منابع مالی در بازار پول به کمترین حد ممکن کاهش دهد. گذشته از این، ارتباط بازار سرمایه ایران با شبکه های مالی بین المللی می تواند زمینه برخورداری از سرمایه های خارجی را فراهم آورد. همچنین یک بازار مالی خوب به گونه ای عمل می کند که « شفاف و قاعده مند » باشد.

در این راستا « بورس اوراق بهادار تهران » تلاش می کند تا با به کار گیری سیاست های زیر بتواند تا حدود زیادی از کاستی های مشهود کنونی بازار سرمایه بکاهد:

۱- اصلاح ساختار بازارهای مالی کشور

۲- ایجاد تنوع در ابزارهای قابل معامله در بورس

۳- گسترش جغرافیایی و فیزیکی بورس

۴- اتکای بیشتر بر نیروهای بازار

ساختار سازمانی بورس اوراق بهادار

ارکان بورس عبارتند از :

۱- شورای بورس

۲- هیات پذیرش اوراق بهادار

۳- هیات داوری بورس

۴- سازمان کارگزاران بورس

۱- شورای بورس : ریاست شورای بورس را رئیس کل بانک مرکزی به عهده

دارد و ۷ نفر به عنوان عضو در این شورا شرکت می کنند. وظایف شورای

بورس عبارتند از :

الف) تصویب آیین نامه ها و مقررات لازم برای اجرای قانون

ب) نظارت در اجرای این قانون و آیین نامه های آن و اعزام نماینده ناظر در

هیات مدیره و هیات پذیرش

ج) تعیین یک نماینده اصلی و یک نماینده علی البدل برای عضویت در هیات

داوری

د) تجدید نظر در مورد تصمیمات هیات مدیره و همچنین در مورد تصمیم های

هیات پذیرش اوراق بهادار

۲- هیات پذیرش اوراق بهادار : هیاتی است که به منظور اخذ تصمیم در مورد

رد یا قبول اوراق بهادار در بورس و یا حذف آنها تشکیل می شود. ریاست

این هیات به عهده قائم مقام بانک مرکزی می باشد و پنج عضو دیگر نیز دارد.

۳- هیات داوری بورس : هیاتی است که به طور دائم تشکیل می شود و به

اختلافاتی که در اثر معاملات بورس بین کارگزاران با یکدیگر و بین

فروشنندگان یا خریداران با کارگزاران ایجاد می شود رسیدگی می کند،

ریاست این هیات را نماینده وزارت دادگستری به عهده دارد و دو عضو دیگر

نیز دارد.

۴- سازمان کارگزاران بورس : این سازمان دو رکن دارد :

الف) هیات مدیره بورس که وظیفه آنها اداره سازمان می باشد.

ب) دبیر کل بورس : هیات مدیره بورس یک نفر خارج از اعضای سازمان

بورس را به عنوان دبیر کل سازمان به مدت دو سال انتخاب می نماید که

تصدی امور اجرایی هیات مدیره را بر عهده دارد. تجدید انتخاب دبیر کل

سازمان بلامانع است.

نحوه فعالیت کارگزاران در بورس

داد و ستد اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار فقط توسط کارگزاران بورس

انجام می شود. این کارگزاران باید در آخر هر سال صورت حساب عملیات

بورس خود را که به وسیله حسابرسی معتمد سازمان بورس تایید شده به

هیات مدیره تسلیم نماید. ورود به تالار معاملات به جز برای کارگزاران و

مسئولان سازمان ممنوع است و اشخاص دیگر فقط با اجازه کتبی سازمان

مجاز هستند که به تالار وارد شوند. تنها کارگزاران و نمایندگان آنها در امور

مربوط به خرید و فروش سهام در تالار فعالیت دارند و هر کارگزار ۰/۵

درصد از مبلغ معامله را به عنوان کارمزد از مشتری خود دریافت می کند. این

مبلغ در هر معامله نباید از ۵۰۰۰ ریال کمتر و از ۳۰ میلیون ریال بیشتر باشد.

کارگزاران می توانند خدمات زیر را ارائه دهند :

۱- خرید و فروش اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار به

نمایندگی از طرف اشخاص

۲- پذیره نویسی اوراق پذیرفته شده در بورس

۳- اداره امور سرمایه گذاری ها به نمایندگی از طرف اشخاص

۴- ارائه کمک و راهنمایی به شرکت ها به منظور نحوه عرضه سهام آنها برای

فروش در بورس اوراق بهادار

۵- راهنمایی شرکت ها در مورد طرق افزایش سرمایه و نحوه عرضه سهام و

دیگر اوراق بهادار برای فروش در بورس اوراق بهادار

۶- انجام بررسی های مالی، اقتصادی، سرمایه گذاری، ارائه خدمات و نظر

مشورتی به سرمایه گذاران

اقدام به عملیات کارگزاری منوط به صدور پروانه کارگزاری است که پس از

انجام تمام مقررات و تشریفات از سوی هیات مدیره بورس به نام متقاضی

صادر خواهد شد.

دستور خرید و فروش

هر مشتری تقاضای خود را به وسیله دستور خرید و عرضه سهام خود را توسط دستور فروش به کارگزار اعلام می کند. دستور خرید در دو نسخه تنظیم می شود که نسخه اول آن به کارگزار تحویل داده می شود و نسخه دوم آن نزد خریدار باقی می ماند. فرم دستور خرید علاوه بر مشخصات عمومی خریدار دارای ویژگی های زیر می باشد:

۱- بالای هر فرم باید نام و کد مخصوص کارگزار مشخص باشد.

۲- علاوه بر شماره فرم که در بالا و سمت چپ برگه نوشته شده، در سمت راست و بالای فرم باید شماره سفارش توسط کارفرما نوشته شود.

۳- درخواست کننده باید مبلغ و نحوه پرداخت پیش پرداخت را به کارگزار در این فرم مشخص کند و متعهد به پرداخت کلیه کسورات بابت خرید سهام به کارگزار باشد.

۴- فرم درخواست خرید باید به امضای خریدار رسیده باشد.

۵- فرم درخواست باید به امضای کارگزار رسیده و به مهر کارگزاری مهمور شود.

خریداران می توانند نوع سهم یا حق تقدمی را که می خواهند خریداری نمایند در این فرم مشخص نمایند که بر این اساس مبلغ سرمایه گذاری و حداکثر قیمت سهم و یا تعداد سهام مورد تقاضا مشخص گردد.

اما فرم درخواست فروش در سه نسخه تهیه می شود که نسخه اول نزد کارگزار باقی می ماند و نسخه دوم آن توسط کارگزار به بورس تحویل داده می شود و نسخه سوم آن در اختیار فروشنده قرار می گیرد. فرم درخواست فروش دارای مشخصات زیر می باشد:

- ۱- بالای هر فرم باید نام و کد مخصوص کارگزار مشخص باشد.
- ۲- علاوه بر شماره فرم که در سمت چپ برگه است، در سمت بالای فرم باید شماره سفارش توسط کارگزار نوشته شود.
- ۳- فرم درخواست باید به امضای فروشنده رسیده باشد.
- ۴- فرم درخواست فروش باید به امضای کارگزار رسیده و مهمور به مهر کارگزاری شود.
- ۵- درخواست کننده باید نام شرکت و تعداد سهم مورد فروش خود را مشخص نماید.

ساعت کار تالار بورس

معاملات بورس اوراق بهادار پنج روز در هفته به استثنای روزهای تعطیل و

پنجشنبه از ساعت ۹ الی ۱۲:۳۰ انجام می شود.

انجام معاملات توسط کارگزاران و به کمک سیستم رایانه ای انجام می پذیرد.

شاخص های اصلی بازار سهام

سه شاخص اصلی به نام های :

۱- شاخص قیمت و بازده (TEDPIX)

۲- شاخص بازده نقدی (TEDIX)

۳- شاخص کل قیمت سهام (TEPIX)

و همچنین چند شاخص قیمتی شامل :

۱- شاخص مالی

۲- شاخص صنعت

۳- شاخص ۵۰ شرکت فعالتر (۵۰TX_)

۴- شاخص رشته های تولیدی و صنعتی به تفکیک صنعت

۵- شاخص هر شرکت

برای سنجش فعالیت کل بازار، صنایع و شرکت ها تعریف شده و برای هر یک

از شرکت های پذیرفته شده در بورس محاسبه و در چهارچوب گزارش ها و

نشریات مختلف انتشار یافته توسط بورس اوراق بهادار ، در اختیار سرمایه

گذاران و علاقه مندان به پیگیری تحولات بازار سرمایه در ایران قرار گرفته است.

همان طور که گفته شد در بورس اوراق بهادار تهران سه شاخص اصلی مورد محاسبه قرار می گیرد که به طور خلاصه در ذیل به آنها اشاره شده است :

۱- شاخص قیمت سهام :

میانگین وزنی نسبت های قیمتی سهام با وزنی برابر ارزش سهام در زمان پایه که با توجه به شاخص قیمتی به صورت زیر به دست می آید :

۲- شاخص قیمت و بازده نقدی :

این شاخص برآیند حرکت های قیمتی و بازده نقدی سهام در بورس اوراق بهادار تهران که می تواند بازده کل سرمایه گذاری را بر روی اوراق سهام در طی یک دوره معین نشان دهد. روش محاسبه این شاخص همانند شاخص

قیمت سهام است با این تفاوت که ارزش آن باید به نسبت ارزش سود نقدی تخصیص یافته به هر سهم تعدیل شود.

۳- شاخص بازده نقدی سهام :

بر پایه تفاضل منطقی شاخص قیمت سهام از شاخص قیمت و بازده نقدی به دست می آید و میزان بازده نقدی حاصل از سرمایه گذاری بر روی اوراق سهام را نشان می دهد.

همچنین سازمان بورس اوراق بهادار به منظور تقویت اطلاع رسانی به بازار سرمایه اقدام به انتشار دو شاخص جدید برای ۵۰ شرکت فعالتر کرده است. این شاخص ها از مدت ها قبل به صورت آزمایشی در بورس اوراق بهادار تهران محاسبه و از ابتدای سال ۱۳۸۰ جهت اطلاع علاقه مندان به بازار سرمایه به طور روزانه منتشر می شود.

ساختار بورس در ایران

طبق قانون قبلی بازار اوراق بهادار، ارکان حاکمیتی، تصدی گری و اجرایی در قالب شورای بورس و سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران در نظر گرفته شده بود. در حالی که طبق قانون جدید بازار، بین وظایف حاکمیتی (در قالب شورای عالی بورس و سازمان بورس و اوراق بهادار) و وظایف اجرایی (بورس ها به همراه سایر ارکان مثل کانون ها و...)، تفکیک صورت گرفته است. در ذیل به ارایه ساختار قبلی و جدید بازار اوراق بهادار پرداخته می شود.

الف - ساختار قبلی بازار اوراق بهادار

طبق ماده ۲ قانون تاسیس بورس اوراق بهادار (مصوب اردیبهشت ۱۳۴۵)

ارکان بورس عبارت بودند از: ۱- شورای بورس ۲- هیات پذیرش اوراق

بهادار ۳- سازمان کارگزاران بورس ۴- هیات داوری بورس.

- ماده ۳ قانون قبلی ترکیب شورای بورس را متشکل از دادستان کل کشور

(یا معاون او)، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (یا قائم مقام

او)، معاون وزارت اقتصاد، خزانه دار کل، رئیس کانون بانکها (یا نماینده او)،

رئیس اتاق صنایع و معادن ایران (یا نماینده او)، رئیس اتاق بازرگانی تهران

(یا نماینده او)، رئیس هیات مدیره بورس و سه نفر شخصیت مالی و اقتصادی

(به پیشنهاد وزرای دارایی و اقتصاد و تصویب هیات وزیران) معرفی می نمود

که ریاست این شورا به عهده رئیس کل بانک مرکزی بود.

اهم وظایف این شورا عبارت بود از: تصویب آیین نامه ها، نظارت بر اجرای

قانون، تجدیدنظر در تصمیمات هیات مدیره، عضویت در هیات مدیره، هیات

پذیرش و هیات داوری .

- ماده ۵ قانون قبلی، هیات پذیرش اوراق بهادار را، متشکل از رئیس هیات مدیره بورس (یا قائم مقام او)، قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی، یک نفر کارشناس نماینده کانون بانکها، یک نفر کارشناس نماینده اتاق بازرگانی تهران، یک نفر کارشناس نماینده اتاق صنایع و معادن ایران و دو نفر حسابدار خبره معرفی می کرد که به منظور اخذ تصمیم در خصوص رد یا قبول اوراق بهادار در بورس یا حذف آنها تشکیل می شد. ریاست هیات پذیرش با قائم مقام بانک مرکزی بود.

- ماده ۸ قانون قبلی نیز تاکید داشت که بورس به وسیله سازمان کارگزاران بورس اداره و این سازمان به وسیله هیات مدیره بورس متشکل از دو نفر کارگزار خصوصی، پنج نفر کارگزار حقوقی و یک نفر ناظر شورای بورس مدیریت می شده است. اهم وظایف هیات مدیره عبارت بودند از: اداره امور بورس، رسیدگی به درخواست متقاضیان کارگزاری، تنظیم و اعلان فهرست نرخهای اوراق بهادار، نظارت بر حسن انجام تعهدات کارگزاران و رفع اختلافات کارگزاران و تامین انتظامات بورس. همچنین طبق ماده ۱۱، کارگزاران بورس به دو دسته، اولاً اشخاص حقیقی کارگزار و ثانیاً موسسات مالی و اعتباری که صلاحیت آنها به تایید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران رسیده باشد، تقسیم می گردید.

بالاخره ماده ۱۷ قانون قبلی به معرفی آخرین رکن بورس، یعنی هیات داورى بورس می پردازد. وظیفه هیات داورى، رسیدگی به اختلافات بین کارگزاران و خریداران و فروشندگان بود که از یک نفر نماینده شورای بورس، یک نفر نماینده مشترک اتاق صنایع و معادن ایران و اتاق بازرگانی تهران و یک نماینده وزیر دادگستری (از بین قضات دیوان عالی کشور) به عنوان رئیس هیات مدیره تشکیل شده بود.

ب - ساختار بازار اوراق بهادار در قانون جدید

طبق ماده ۲ تا ۱۹ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب آذر ۱۳۸۴) ساختار بازار اوراق بهادار می تواند به شرح ذیل طبقه بندی شود:

- ۱- شورای عالی بورس و اوراق بهادار ۲- سازمان بورس و اوراق بهادار ۳-
- بورس اوراق بهادار (بورس) ۴- هیات داورى.

- ۱- شورای عالی بورس تصویب سیاست‌های کلان بازار را بر عهده داشته و اعضای آن عبارتند از: وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس شورا)، وزیر بازرگانی، رئیس کل بانک مرکزی، روسای اتاق بازرگانی و اتاق تعاون، دادستان کل کشور (یا معاون او)، یک نفر نماینده کانون‌ها، سه نفر خبره مالی از بخش خصوصی (به پیشنهاد وزیر اقتصاد و تصویب هیات وزیران) و یک

نفر خبره بخش خصوصی برای هر بورس کالایی (به پیشنهاد وزیر ذیربط و تصویب هیات وزیران). اهم وظایف شورا عبارتند از: اتخاذ تدابیر جهت ساماندهی و توسعه بازار اوراق بهادار، تعیین سیاست‌ها و خط مشی بازار اوراق بهادار، تصویب ابزارهای جدید مالی، صدور مجوز فعالیت بورس‌ها و ...

۲- سازمان بورس و اوراق بهادار، موسسه عمومی غیردولتی و دارای شخصیت حقوقی و مالی مستقل است. هیات مدیره سازمان متشکل از ۵ عضو از میان افراد امین، دارای حسن شهرت و تجربه در رشته مالی از میان کارشناسان بخش غیر دولتی خواهند بود. اهم وظایف هیات مدیره عبارتند از: تهیه آیین‌نامه‌های لازم برای اجرای قانون، تدوین دستورالعمل‌های اجرایی، تصویب اساسنامه بورس‌ها و ...

۳- بورس اوراق بهادار بازاری متشکل و خودانتظام است که در آن اوراق بهادار توسط کارگزاران مورد داد و ستد قرار می‌گیرد. بورس در قالب شرکت سهامی عام تاسیس و اداره می‌شود و به اجرای سیاست‌های کلی تعیین شده توسط شورای عالی و سازمان بورس و اوراق بهادار می‌پردازد. پذیرش اوراق بهادار در بورس طبق دستورالعملی است که به پیشنهاد هر بورس و به تصویب سازمان می‌رسد.

۴- هیات داور، مرجع حل اختلافات بین کارگزاران، بازارگردانان و سایر

اشخاص ذیربط ناشی از فعالیت حرفه‌ای آنها است. این هیات متشکل از ۳

عضو می‌باشد. یک عضو توسط رییس قوه قضاییه از بین قضات با تجربه و

دو عضو از بین صاحبانظران در زمینه‌های اقتصادی و مالی به پیشنهاد

سازمان و تایید شورا انتخاب می‌شوند.

چگونگی پذیرش شرکت‌ها در بورس

در حالی که خصوصی‌سازی با تصویب لایحه اجرای اصل «۴۴» در

مجلس قانونمند می‌شود، واگذاری شرکت‌های بزرگ دولتی، شکل جدی‌تری به

خود می‌گیرد.

چندی پیش کردزنگنه، مدیرعامل سازمان خصوصی‌سازی از واگذاری ۹۷

شرکت دولتی خبر داد و گفت: «تاکنون بیش از ۳۱ هزار میلیارد ریال از سهام

شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی واگذار شده است و در واقع واگذاری

۲۲۷ شرکت تا پایان سال جاری در برنامه دولت است.»

همچنین به گفته وی «واگذاری سهام ۲۱ شرکت نفت خیز همانند پتروشیمی،

شرکت نفت تبریز، اصفهان، چهار شرکت گاز استانی و حفاری شمال و چند

شرکت نفتی به زودی صورت می‌گیرد» و شرکت‌های بیمه البرز، آسیا و دانا نیز برای ورود به بورس آماده می‌شوند.

همچنین عقدایی، معاون واگذاری و امور حقوقی سازمان خصوصی‌سازی اعلام کرده بود که «بیش از یک میلیارد و ۱۹۱ میلیون سهم به ارزش ۳۰۰ میلیارد تومان از سهام شرکت‌های خصوصی در ابتدای سال جاری تا پایان تیرماه واگذار شده است و در تیرماه سال جاری نیز بیش از ۶۲۹ میلیون و ۶۲۱ هزار سهم به ارزش ۱۱۶ میلیارد تومان از سهام شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی واگذار شد».

به گفته وی «عمده سهام‌های واگذار شده متعلق به شرکت آلومینیوم ایران، فولاد و چند شرکت مزایده‌ای دیگر بوده است و به زودی پنج درصد سهام مپنا نیز در بورس واگذار می‌شود و واگذاری سهام دو شرکت نشر گسترش صنعت سنگین و شرکت مهندسی بازرگانی تجهیزات نیرو دستور جلسه بعدی هیات عالی واگذاری است».

این درحالی است که مزیت ورود به بورس بسیاری از شرکت‌های بزرگ سرمایه‌گذاری و بانک‌ها و موسسات غیراعتباری، شرکت‌های بیمه، شرکت‌های مالکیتی و مدیریتی را بر آنها داشته است تا به منظور تامین

نقدینگی، افزایش سرمایه و تداوم شرکت زمینه‌ء ورود شرکت به بورس را فراهم‌کنند .

نیک می‌دانیم از زمان تصویب قانون جدید بازار سرمایه (مصوب ۱۳۸۴) تاکنون بیش از ۴۳۵ شرکت مشمول قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار شده‌اند که سهام این شرکت‌ها از طریق بورس مورد دادوستد قرار می‌گیرد .

جایگاه بورس در واگذاری سهام شرکت‌های مشمول اصل «۴۴» قانون اساسی از طریق بازار سرمایه به دلیل ایجاد فرصت‌های برابر برای همه و جلوگیری از رانت اطلاعاتی و برقراری جریان شفاف اطلاع‌رسانی و نقش بازار سهام در تضمین استفاده از روش‌های معتبر و سالم واگذاری بسیار پراهمیت است .

مزیت‌های ورود به بورس به خصوص در شرایطی که بورس از رونق کافی برخوردار است به قدری زیاد است که اهداف اولیهء بسیاری از شرکت‌ها را در زمان تاسیس به خود اختصاص داده است .

از آنجایی که بسیاری از شرکت‌ها ورود به بورس را در برنامه‌های آتی خود قرار داده‌اند. یا در حال حاضر مشمول خصوصی‌سازی قرار گرفته‌اند، به

برخی از شرایط پذیرش شرکتها در بورس که توسط سازمان بورس اوراق بهادار منتشر شده است، اشاره می‌کنیم.

فرآیند پذیرش شرکتها در بورس اوراق بهادار

گفتنی است شرکتها به منظور پذیرش در بورس باید مراحل را طی کنند که مهم‌ترین آن عبارت از معرفی توسط کارگزار رسمی بورس، رایهء درخواست پذیرش توسط متقاضی، بررسی کلی متقاضی جهت حصول اطمینان از حداقل شرایط پذیرش، رایهء مدارک و مستندات مورد نیاز از طرف متقاضی و واریز حق کارشناسی است.

همچنین بررسی تفصیلی مدارک و مستندات و تهیهء گزارش کارشناسی و تصمیم‌گیری در خصوص قبول یا رد پذیرش متقاضی در هیات پذیرش از دیگر مراحل پذیرش شرکتها در بورس است.

شرایط عمومی پذیرش در بورس

در ابتدا شرکت‌های غیربورسی باید دارای شرایط عمومی پذیرش در بورس اوراق بهادار باشند به این معنی که اساسنامهء شرکت باید طوری تنظیم شده باشد که حقوق سهام‌داران جزء در آن محفوظ باشد.

شرکت‌ها باید دارای نظام حسابداری مطلوب باشند و در مورد شرکت‌های تولیدی، سیستم حسابداری صنعتی استقرار داشته باشد. به علاوه دفاتر و حساب‌های شرکت باید براساس استانداردهای حسابداری مصوب در کشور نگهداری شود. همچنین شرکت متقاضی باید گزارش‌های مالی حسابرسی شده را ارائه کند و این گونه گزارش‌ها باید توسط موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی و معتمد بورس تهیه شده باشد.

شرکتی که می‌خواهد وارد بورس شود باید تابعیت ایرانی داشته باشد. از شخصیت حقوقی سهامی عام برخوردار باشد و حداقل یک سال از فعالیت شرکت بعد از تاریخ بهره‌برداری گذشته باشد حداقل میزان سرمایه شرکت برای ورود به تابلوی فرعی بورس اوراق بهادار ۱۰ میلیارد ریال پرداخت شده است.

قابل توجه این که نباید بیش از ۹۰ درصد سهام شرکت در دست کم‌تر از ۱۰ سهام‌دار باشد و شش ماه پس از تاریخ درج حداقل ۲۰۰ سهام‌دار داشته باشد.

همچنین درصد مالکیت دولت، وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی و شرکت‌های دولتی از شرکت‌های متقاضی ورود به تابلوی فرعی حداکثر ۷۰ درصد و برای ورود شرکت‌ها به تالار اصلی حداکثر ۴۹ درصد است.

گفتنی است، شرکت‌ها برای ورود به تابلوی فرعی بورس اوراق بهادار باید در آخرین سال مالی خود سود کسب کرده باشند که این موضوع برای ورود به تالار اصلی به دو سال متوالی سود افزایش می‌یابد.

ضمن این که حداقل نسبت مالکانه شرکت‌ها در تابلوی فرعی ۲۰ درصد و در تالار اصلی ۳۰ درصد است.

شرایط اختصاصی پذیرش شرکت‌های سرمایه‌گذاری

شرکت‌های سرمایه‌گذاری و شرکت‌های مالکیتی و مدیریتی از جمله شرکت‌هایی هستند که شرایط پذیرش آن‌ها بسته به نوع شرکت ذکر شده است.

شرکت سرمایه‌گذاری به شرکتی گفته می‌شود که هدف آن اعمال مدیریت در شرکت‌های سرمایه‌پذیر نیست که خود به دو نوع سرمایه‌گذاری ویژه و سرمایه‌گذاری تقسیم می‌شود، اما شرکت‌های مالکیتی و مدیریتی شرکت‌هایی را شامل می‌شود که میزان مالکیت آن‌ها در سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر

امکان اعمال مدیریت و یا اعمال نفوذ قابل ملاحظه را فراهم می‌کند و به شرکت‌های هلدینگ معروف هستند.

شرکت‌های سرمایه‌گذاری ویژه باید همواره ۱۰۰ درصد منابع (مجموع OE و بدهی‌های بلندمدت) به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و سپرده‌های بانکی اختصاص یابد. این شرکت‌ها نباید بیش از پنج درصد منابع را در یک شرکت سرمایه‌گذاری کنند و میزان سرمایه‌گذاری بیش از پنج درصد سرمایه، سرمایه‌پذیر نباشد. ضمن این که با شرکت‌های سرمایه‌پذیر نباید مدیرعامل یا اعضای هیات مدیره مشترک داشته باشند و حداقل دو نفر از اعضای هیات مدیره دارای سوابق علمی و تجربی مالی باشند.

شرکت‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌هایی هستند که همواره باید حداقل ۸۰ درصد منابع (مجموع OE و بدهی‌های بلندمدت) به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و سپرده‌های بانکی تخصیص یابد و این شرکت‌ها نباید بیش از ۱۰ درصد منابع را در یک شرکت سرمایه‌گذاری کنند و میزان سرمایه‌گذاری بیش از ۱۰ درصد سرمایه، سرمایه‌پذیر نباشد.

همچنین اعضای هیات مدیره این شرکت‌ها هم نباید با شرکت‌های سرمایه‌پذیر مشترک باشد، اما در شرکت‌های مالکیتی و مدیریتی باید همواره

حداقل ۸۰ درصد منابع OE) و بدهی های بلندمدت) به سرمایه گذاری در اوراق بهادار و سپرده های بانکی تخصیص یابد.

ضمن این که این شرکت ها نیز مجاز نیستند بیش از ۱۰ درصد منابع را در یک شرکت سرمایه گذاری کنند و میزان سرمایه گذاری بیش از ۱۰ درصد سرمایه، سرمایه پذیر نباشد و همچنین باید دارای صورت های مالی حسابرسی شده یک دوره مالی باشند.

شرایط اختصاصی پذیرش انواع شرکت ها در بورس

در این جا به بررسی شرایط پذیرش شرکت های بیمه، بانک ها و موسسات اعتباری غیربانکی، شرکت های خدمات انفورماتیک و شرکت های لیزینگ می پردازیم.

شرکت های بیمه

شرکت های بیمه بر اساس اطلاعیه سازمان بورس باید دارای مجوز از بیمه مرکزی ایران باشند و بیش از ۱۰ درصد سهام آن متعلق به دولت و شرکت های دولتی نباشد. همچنین نباید سهام داران حقیقی و حقوقی غیردولتی این شرکت ها بیش از ۱۰ درصد کل سهام را در اختیار داشته باشند. ضمن

اینکه این شرکتها حق ندارند بیش از پنج درصد سهام سایر شرکت‌های بیمه‌ای پذیرفته شده در بورس را خریداری کنند.

گفتنی است، گزارش حسابرس عضو جامعه حسابرسی برای دو دوره متوالی پیش از تاریخ پذیرش و به‌خصوص گزارش آخر حسابرس غیرمشروط و یا حداقل فاقد شروط سود و زیانی باشد. همچنین این شرکتها باید برنامه عملیاتی جامع و صورتهای مالی برآوردی حداقل برای سه سال آتی داشته باشند.

بانک‌ها و سایر موسسات اعتباری غیربانکی

این شرکت‌ها باید ضوابط تعیین شده طبق تاییدیه بانک مرکزی را رعایت کنند.

گزارش حسابرس عضو جامعه رسمی برای دو دوره متوالی پیش از تاریخ پذیرش و به خصوص گزارش آخر حسابرس غیرمشروط و یا حداقل فاقد شروط سود و زیانی باشد.

گفتنی است، رعایت نسبت کفایت سرمایه در این شرکت‌ها الزامی است و این شرکت‌ها باید برنامه عملیاتی جامع و صورت‌های مالی برآوردی حداقل برای سه سال آتی داشته باشند.

ضمن این‌که این شرکت‌ها نباید سهامدار بیش از ۱۰ درصدی داشته باشند. همچنین درخصوص بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی باید خاطرنشان کرد که حداقل ۱۰ درصد از کل سهام به عنوان عرضه اولیه به عموم عرضه شود و ظرف شش‌ماه تعداد سهام‌داران نباید کمتر از یک هزار سهام‌دار باشد.

شرکت‌های خدمات انفورماتیک

این شرکت‌ها در گروه یک طبقه‌بندی شورای انفورماتیک قرار داشته باشند و

ضروری است چنین شرکت‌هایی توان انجام تعمیر و نگهداری شبکه Mine

و Mini Main را دارا بوده و حداقل پنج سال در این زمینه فعالیت داشته باشند.

تنوع فعالیت در زمینه خدمات کامپیوتری و ارایه گزارش دبیرخانه بورس درباره روش تعیین قیمت بر اساس قیمت بازار و موارد اختلاف آن با روش جاری قیمت گذاری در بورس الزامی است.

شرکت های لیزینگ

این شرکت ها باید حداقل یک سوم سهام آنها متعلق به بانک ها یا شرکت های پذیرفته شده در بورس باشد که به منظور اعطای تسهیلات جهت فروش محصولات آنها تاسیس شده است. همچنین کفایت سرمایه و ترکیب تسهیلات اعطا شده، داشتن ذخیره کافی برای مطالبات معوق و روش محاسبه ذخیره مطالبات مشکوک الوصول یا تایید حسابرس به بورس از شرایط پذیرش این شرکت ها در بورس است. همچنین نباید دعاوی مطروحه دارای اثر قابل ملاحظه باشد و حداقل ۱۵ درصد از کل سهام به عنوان عرضه اولیه بر عموم عرضه شود.

دستورالعمل پذیرش سهام دولت در بورس در جریان خصوصی سازی

در مورد شرکت‌های دولتی که مقرر است سهام آن‌ها در جریان برنامه‌های خصوصی‌سازی دولت از طریق سازمان بورس اوراق بهادار واگذار شود، مقرر شد درخواست‌های مورد نظر در هیات پذیرش مطرح شود و چنانچه

سودآوری بالقوه شرکت مورد تایید هیات پذیرش قرار گرفت، رعایت شرط دوره سودآوری برای آن‌ها الزامی نباشد. در این‌گونه موارد تصمیم هیات پذیرش قابلیت اجرایی داشته و نیازی به طرح مجدد در شورای بورس ندارد.

مدارک و مستندات مورد نیاز جهت بررسی درخواست پذیرش

1- مدارک و مستندات مورد نیاز جهت بررسی درخواست پذیرش

2- پرسشنامه پذیرش

3- امیدنامه بر اساس ساختار تعیین شده توسط بورس

4- تعهدنامه ناشران اوراق بهادار

5- گزارش‌های مالی سالانه مربوط به حداقل دو دوره مالی اخیر به همراه

گزارش حسابرس و بازرسی قانونی

آتبصره: چنانچه ارسال درخواست پذیرش، شش ماه بعد از پایان سال مالی باشد. رایاه صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای، شامل ترازنامه و صورت‌حساب سود و زیان حسابرسی شده، ضروری است.

6- گزارش بودجه سال مالی جاری و آتی (حسابرسی شده)

7- گزارش هیات مدیره برای رایاه در مجامع عمومی حداقل دو سال مالی

اخیر

8- صورت‌جلسات مجامع عمومی در حداقل دو سال مالی اخیر

9- برنامه کسب و کار (Business Plan) برای حداقل سه سال آینده و بر

اساس ساختار پیشنهادی بورس

10- آخرین اساسنامه ثبت شده

11- آگهی‌های مربوط به تاسیس و ثبت شرکت و هر گونه تغییرات در

اساسنامه مندرج در روزنامه رسمی

12- یک نمونه از سهام شرکت ممهور به مهر باطل شد

13- تصویر قراردادهای مهم متقاضی که در پرسشنامه آمده است

14- اسامی هیات مدیره و مدیران ارشد به همراه درصد مالکیت خود و

وابستگان درجه یک آنها

15- یک نسخه از آخرین نمودار سازمانی به همراه آخرین تغییرات

16- برنامه‌های توسعه و تکمیل در دو سال آینده به انضمام گزارشی که

نشان‌دهنده برآورد هزینه‌های برنامه و منابع تامین آنها و توجیه‌پذیری

مالی، اقتصادی و فنی باشد.

17- یک نسخه از آخرین مفاصاحساب مالیاتی و برگه‌های تشخیص مالیات

پنج سال گذشته

18- معرفی‌نامه رسمی کارگزار/ کارگزاران

19- رونوشت قرارداد شرکت با کارگزار/ کارگزاران معرفی

20- مصوبه مجمع عمومی صاحبان سهام مبنی بر موافقت با پذیرش اوراق

بهدار در بورس

21- گواهی مبنی بر تامین پوشش‌های بیمه‌ای کافی برای اموال و دارایی‌های

شرکت و تعهد به تداوم آن

22- اصل رسید پرداخت کارمزد بررسی درخواست پذیرش

23- آخرین نامهء مدیریت تهیه شده توسط حسابرسان مستقل شرکت

24- گزارش آخرین اقدامات انجام شدهء مسوولین شرکت در خصوص

بندهای شرط گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی